

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 4

หัวข้อเนื้อหา

แนวความคิดว่าด้วยหลักการกระจายอำนาจ ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น องค์ประกอบที่สำคัญในการปกครองท้องถิ่น ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่นไทย รูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในปัจจุบัน โครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การออกข้อบัญญัติท้องถิ่น รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายภาพรวมของเนื้อหาในบทนี้ได้
2. มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือการอภิปรายในชั้นเรียน
3. สรุปเนื้อหาแต่ละหัวข้อได้เป็นอย่างดี

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ผู้สอนบรรยายเนื้อหาประกอบการใช้ Power Point
2. นักศึกษาอภิปราย ซักถาม และตอบคำถามในชั้นเรียน
3. ใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลประกอบการบรรยาย
4. ทดสอบวัดความรู้พื้นฐานก่อนและหลังการเรียนรู้ในชั้นเรียน

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอน กฎหมายปกครอง
2. Power point เรื่อง กฎหมายปกครอง

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถาม การร่วมกิจกรรม การอภิปราย
2. ผลการทดสอบวัดความรู้พื้นฐาน

บทที่ 4

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นของไทยเป็นไปภายใต้หลักการกระจายอำนาจปกครอง ซึ่งมีประวัติและพัฒนาการอย่างยาวนานนับแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งได้ทรงปฏิรูปการปกครองประเทศหลายประการรวมถึงได้ทรงวางรากฐานของการปกครองท้องถิ่นไว้เพื่อจัดทำบริการสาธารณะสำหรับเขตท้องที่ขึ้นเป็นครั้งแรก ต่อมา การปกครองท้องถิ่นไทยก็ได้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็นการมีบทบัญญัติรับรองไว้ให้เป็นหมวดหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การตรากฎหมายและกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นจำนวนหลายฉบับ การดำเนินการถ่ายโอนอำนาจบางประการจากส่วนกลาง การกำกับดูแลการปกครองท้องถิ่นโดยองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวด หรือการกำหนดถึงแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นหลากหลายด้าน เป็นต้น

สำหรับบทนี้จะเป็นการอธิบายถึงหลักการกระจายอำนาจ ความเป็นมาและพัฒนาการของการปกครองท้องถิ่นไทย องค์กรประกอบที่สำคัญและหลักกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไทย รวมถึงประเภทขององค์กรปกครองท้องถิ่นไทยในปัจจุบัน

1. แนวความคิดว่าด้วยหลักการกระจายอำนาจ

หลักการกระจายอำนาจปกครอง (decentralization) เป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้องค์การอื่นนอกจากองค์การของราชการบริหารส่วนกลางในการจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีความอิสระตามสมควร ไม่ต้องขึ้นอยู่กับการบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง เพียงแต่ขึ้นอยู่กับ “การกำกับดูแล” เท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง รัฐมอบอำนาจหน้าที่บางอย่างในการจัดทำบริการสาธารณะซึ่งเจ้าหน้าที่ของราชการบริหารส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินงานอยู่ในท้องถิ่น ให้แก่ท้องถิ่นหรือองค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์การแห่งราชการบริหารส่วนกลางรับไปดำเนินการด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นหรือขององค์กรนั่นเอง โดยราชการบริหารส่วนกลางเพียงแต่ใช้อำนาจควบคุมด้วยวิธีการกำกับดูแลเท่านั้น ไม่ได้เข้าไปบังคับบัญชาสั่งการ¹

โกคิน พลกุล และอิสสระ นิตินันท์ประภาศ ได้ให้ข้อสังเกตของคำว่า “การกระจายอำนาจ” ไว้ว่า “คำดังกล่าวคือเป็นหลักการและคำในภาษาฝรั่งเศสเป็นการเฉพาะ โดยมีความหมายตามหลัก

---

¹ ฐิริชญา วัฒนรุ่ง. หลักกฎหมายมหาชน. พิมพ์ครั้งที่ 12. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2561), หน้า 416.

ภาษา คือ การเอาอำนาจออกไปจากศูนย์กลาง ปัญหาที่ตามมาต่อไปก็คือ อำนาจที่กล่าวถึงนี้หมายถึง อำนาจอะไร”²

จรัส สุวรรณมาลา ได้ตั้งข้อสังเกตว่า “คำดังกล่าวซึ่งเป็นแนวคิดของตะวันตกที่นักวิชาการไทยหยิบยืมมาใช้อธิบายสถานะทางการเมืองและการบริหารปกครองในประเทศไทย และแปลเป็นภาษาไทยว่า “การกระจายอำนาจ” นั้น ผู้คนส่วนใหญ่มักตีความคำว่า “อำนาจ” ในคำว่ากระจายอำนาจที่ได้แปลมาว่าหมายถึง “อำนาจอธิปไตย” ซึ่งมักจะกล่าวกันว่าไม่สามารถแบ่งแยกได้ หรือถ้าตีความตามแบบนักสังคมวิทยาที่มองอำนาจว่าเป็นสถานะที่บุคคลหรือองค์การหนึ่งมีอิทธิพล (influence) เหนือความคิดหรือพฤติกรรมของบุคคลหรือองค์การอื่น ๆ ซึ่งแบ่งปันหรือกระจายอำนาจไปให้ใครมิได้เช่นเดียวกัน จึงทำให้เกิดความสับสนในความหมายของการกระจายอำนาจ อันที่จริงความหมายดั้งเดิมของคำดังกล่าวนี้ มีได้เน้นเรื่องอำนาจ (power) หากแต่เป็นเรื่องของ “สถานะศูนย์กลาง” (central) และ “สถานะกระจายอำนาจ” (decentral) เป็นสำคัญ หากมีเรื่องอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องก็ให้หมายถึง “อำนาจในการตัดสินใจ” ในการดำเนินกิจกรรม ดังนั้น คำว่า decentralization จึงควรจะหมายถึง การกระจายอำนาจในการตัดสินใจ มิใช่การแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยของชาติแต่อย่างใด ดังนั้น การกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นย่อมไม่ถือเป็นการสร้างอธิปไตยใหม่ หากแต่เป็นการยอมให้สิทธิในการปกครองตนเองของชุมชนท้องถิ่นภายใต้อธิปไตยของชาติหนึ่ง ๆ ร่วมกัน”³

1.1 ลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจ

การที่จะรู้ว่ามีการกระจายอำนาจปกครองหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาถึงลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจปกครองซึ่งมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่⁴

1. มีการแยกหน่วยงานออกไปเป็นองค์การนิติบุคคลอิสระจากองค์การของราชการบริหารส่วนกลาง เช่น จัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การของรัฐบาลต่าง ๆ ยังมีนิติบุคคลแยกออกไปมากขึ้นเท่าใด ก็นับว่ามีการกระจายอำนาจมากขึ้นเท่านั้น นิติบุคคลเหล่านี้เป็นนิติบุคคลทางกฎหมายมหาชนที่มีงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง และมีความเป็นอิสระในการจัดทำบริการสาธารณะที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องขอรับคำสั่งจากราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนกลางเพียงแต่คอยควบคุมให้ปฏิบัติหน้าที่โดยถูกต้องเท่านั้น มิได้เข้าไปบังคับบัญชาหรืออำนวยการเอง

---

² นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. การกระจายอำนาจ. (ม.ป.ป.). [Online]: <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การกระจายอำนาจ>, สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2563.

³ เรื่องเดียวกัน.

⁴ ประยูร กาญจนกุล. คำบรรยายกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 197-198.

2. มีการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่น องค์การแห่งราชการบริหารส่วนท้องถิ่นย่อมประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากราษฎรในท้องถิ่นบางส่วน โดยเฉพาะองค์การสำหรับเป็นที่ประชุมปรึกษากิจการ เช่น สภาเทศบาล สภาจังหวัด ที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพื่อให้ราษฎรในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนในการปกครองท้องถิ่น ถ้าไม่มีการเลือกตั้งเลยก็ไม่แน่ว่ามีการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้หลักการกระจายอำนาจปกครองจึงมี “หลักการตรงกันข้าม” กับหลักการรวมอำนาจปกครองซึ่งถือการแต่งตั้งเป็นสาระสำคัญ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่าง ๆ ของราชการบริหารส่วนกลางจะได้รับแต่งตั้งจากราชการบริหารส่วนกลาง มิใช่เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งจากราษฎรเหมือนกับการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น

3. มีความอิสระ เมื่อรัฐได้กระจายอำนาจแล้ว องค์การที่รับมอบอำนาจนั้นไปก็ย่อมมีความเป็นอิสระ (autonomy) ที่จะดำเนินการปกครองตามอำนาจหน้าที่นั้นได้เอง โดยไม่ต้องรับคำสั่งหรืออยู่ใต้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นของราชการบริหารส่วนกลาง มีอำนาจที่จะวินิจฉัยสั่งการและดำเนินกิจการได้ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง (ซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ของทางราชการบริหารส่วนกลาง) ดังนั้น หากองค์การใดไม่มีอิสระเช่นว่านี้ หรือมีแต่เพียงหน้าที่เสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาแก่ราชการบริหารส่วนกลางหรือราชการบริหารส่วนภูมิภาคเท่านั้น ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระจายอำนาจปกครองอย่างแท้จริง

1.2 วิธีการในการกระจายอำนาจปกครอง

การกระจายอำนาจปกครองนั้น มีทั้งการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นและการกระจายอำนาจในการจัดทำกิจการ ฉะนั้น จึงอาจจำแนกวิธีการในการกระจายอำนาจออกได้เป็น 2 วิธี คือ⁵

1. วิธีการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่น เป็นวิธีการกระจายอำนาจปกครองตามอาณาเขต (decentralization territorial) โดยให้ท้องถิ่นต่าง ๆ ปกครองตนเอง เช่น มอบอำนาจให้เทศบาลจัดทำกิจการตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ภายในเขตเทศบาลแต่ละแห่ง เป็นต้น กล่าวคือ การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินการ “ภายในเขตพื้นที่ของท้องถิ่น” เอง จะกระทำนอกเขตพื้นที่ของท้องถิ่นมิได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ เป้าหมายในการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเป็นไปเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นเอง เพื่อสนองตอบความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น วิธีการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นนี้ ตามหลักการของกฎหมายปกครองไทย เรียกว่า “การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่น” นั้นเอง

---

⁵ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ (1), หน้า 417-418.

2. วิธีการกระจายอำนาจตามกิจการ เป็นวิธีการกระจายอำนาจโดยการมอบบริการสาธารณะอย่างใดอย่างหนึ่งให้องค์กรซึ่งมีได้อยู่ในสังกัดของราชการบริหารส่วนกลางรับไปดำเนินการด้วยเงินทุนและเจ้าหน้าที่ขององค์กรนั่นเอง เช่น การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจเพื่อให้ดำเนินการเฉพาะอย่าง เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การประปานครหลวง หรือธนาคารอาคารสงเคราะห์ เป็นต้น ซึ่งวิธีการกระจายอำนาจตามกิจการนี้ไม่ใช่รูปแบบเดียวกันกับวิธีการกระจายอำนาจตามข้อแรก แต่วิธีนี้เป็นกรมอบให้องค์กรของรัฐจัดทำบริการสาธารณะอย่างใดอย่างหนึ่ง “โดยไม่เกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครอง” และไม่ได้มีการมอบหมายบริการสาธารณะหลาย ๆ อย่างให้ไปดำเนินการเหมือนกรณีของการมอบอำนาจในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ท้องถิ่น ข้อแตกต่างอีกประการหนึ่ง คือ วิธีการกระจายอำนาจตามกิจการนี้ “ไม่ถืออาณาเขตพื้นที่” เป็นข้อจำกัดของอำนาจหน้าที่เหมือนกับวิธีการตามข้อแรก กล่าวคือ วิธีการกระจายอำนาจตามกิจการนี้ องค์กรที่ได้รับมอบอำนาจอาจจัดทำกิจการดังกล่าวได้ทั่วประเทศหรือจะทำเฉพาะในเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้น

1.3 ขอบเขตในการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจปกครองไม่ว่าจะโดยวิธีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นหรือวิธีการกระจายอำนาจตามกิจการ อาจมีขอบเขตหรือข้อจำกัดดังต่อไปนี้⁶

1. การกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นนั้น รัฐจะมอบอำนาจให้องค์กรส่วนท้องถิ่นดำเนินการโดยอิสระอย่างเต็มที่ไม่ได้ รัฐยังคงต้องคอยควบคุมการดำเนินการของท้องถิ่นอยู่เสมอ เพื่อให้การดำเนินการของท้องถิ่นเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายและเพื่อสอดคล้องกับหลักการหรือเป้าหมายของการกระจายอำนาจที่รัฐกำหนด โดยจะมอบให้ราชการบริหารส่วนกลางเป็นผู้ใช้อำนาจกำกับดูแลท้องถิ่น สำหรับการกระจายอำนาจตามกิจการจะมีข้อจำกัดเช่นกัน คือ รัฐจะมอบให้กิจการให้แก่องค์กรที่มีเขตบวงการเมืองหรือองค์กรนิติบุคคลของรัฐมิได้ เนื่องจากรัฐยังคงต้องมีการควบคุมโดยราชการบริหารส่วนกลางอยู่เสมอ นอกจากนี้ ทั้งองค์กรส่วนท้องถิ่นและองค์กรที่ได้รับมอบอำนาจให้จัดทำกิจการจะกำหนดกิจการที่จะดำเนินการเองไม่ได้ กิจการใด ๆ ที่จะดำเนินการได้นั้น รัฐจะต้องเป็นผู้กำหนดให้จัดทำโดยการกำหนดถึงอำนาจหน้าที่ในการจัดทำเอาไว้ผ่านทางบทบัญญัติของกฎหมาย

2. การกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นเป็น “การกระจายส่วนหนึ่ง” ของอำนาจปกครองให้แก่องค์กรอื่นนอกจากราชการบริหารส่วนกลางรับไปจัดทำเท่านั้น มิได้เป็นการกระจายอำนาจของรัฐให้ทั้งหมด เช่น อำนาจทางการเมือง อำนาจทางการทหาร หรืออำนาจในกิจการต่างประเทศ เป็น

---

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 418-419.

ต้น รวมถึงมิได้เป็นการกระจายอำนาจทางการเมืองแบบเดียวกันกับประเทศที่ปกครองในรูปสหพันธรัฐ (federal)

2. ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

จากแนวความคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจปกครองของรัฐเพื่อจัดตั้งองค์การส่วนท้องถิ่นขึ้น เพื่อดำเนินกิจการหรือบริการสาธารณะบางประการนั้น เราสามารถอธิบายถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้เป็นเบื้องต้นได้ดังนี้⁷

1. การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียในการปกครองหรือการบริหารงานท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบและหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด

2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง หัวใจของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยประการหนึ่ง ก็คือ การปกครองตนเอง ซึ่งมีใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื่องบน แต่เป็นการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครอง มีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบการดำเนินการของท้องถิ่น ซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงของประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตย นอกจากนี้ ประชาชนก็มีอำนาจถอดถอน (recall) สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ไม่สมควรทำหน้าที่ในตำแหน่งนั้นต่อไป

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการกระจายอำนาจ เนื่องจากภารกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวางและนับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ขณะที่แต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน ประชาชนจึงเป็นผู้มีความเหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด และกิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่นและไม่มีส่วนได้เสียต่อประเทศโดยรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ดำเนินการดังกล่าวเอง ทั้งนี้ การแบ่งเบาภาระดังกล่าวย่อมทำให้รัฐบาลมีเวลาที่จะดำเนินการในเรื่องที่สำคัญ ๆ หรือกิจการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อระดับชาติหรือเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนโดยรวมได้ รวมถึงความคล่องตัวในการดำเนินการของรัฐบาลก็ย่อมจะมีมากยิ่งขึ้น

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองตอบความต้องการของท้องถิ่นได้ตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความ

---

⁷ ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์เนค พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด, 2539), หน้า 28.

ต้องการ หรือปัญหาต่าง ๆ ก็ย่อมแตกต่างกันออกไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาก็จะแตกต่างกัน และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดีก็คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั่นเอง

5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองและการบริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังฝึกฝนทักษะทางการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย

6. การปกครองท้องถิ่นยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งพาตนเองได้ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

3. องค์ประกอบที่สำคัญในการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นประกอบด้วยโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การคลังและงบประมาณ เจ้าหน้าที่ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล ราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กับองค์การส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินการของท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงกำหนดให้องค์ประกอบที่สำคัญในการปกครองท้องถิ่น มีดังต่อไปนี้⁸

1. มีองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นทบวงการเมือง
2. มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นซึ่งมีที่มาจากการเลือกตั้งตามหลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย
3. มีความอิสระในการดำเนินการ
4. มีขอบเขตพื้นที่ในการปกครองท้องถิ่นที่ชัดเจนและเหมาะสม
5. มีงบประมาณรายได้ที่เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
6. มีบุคลากรปฏิบัติงานเป็นของตนเอง
7. มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
8. มีอำนาจในการออกข้อบัญญัติอันเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตตามที่กฎหมายแม่บทกำหนดไว้
9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะที่เป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ และถือเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

---

⁸ ประทาน คงฤทธิศึกษากร. การปกครองท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2535), หน้า 138.

ส่วน ศาสตราจารย์ ฌัก โมโร (Jacques Moreau) แห่งมหาวิทยาลัยปารีสที่ 2 ได้อธิบายว่า องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ⁹

1. มีพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน
2. มีสถานะเป็นนิติบุคคลมหาชน
3. มีองค์กรเป็นของตนเอง
4. มีภารกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของตนเอง
5. มีการกำกับดูแลจากรัฐ

4. ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่นไทย

วิวัฒนาการและความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่นไทย มีลำดับในแต่ละช่วงสมัยพอสรุปได้ดังนี้¹⁰

4.1 สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 นับเป็นรัชสมัยที่มีการเริ่มการปฏิรูปการเมือง การบริหารประเทศ ไปสู่ระบบที่มีความเจริญสอดคล้องกับการริเริ่มให้สิทธิทางการเมืองการปกครองแก่ประชาชนเป็นอย่างมาก แม้แต่กิจการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบันนี้ก็นับได้ว่าเกิดขึ้นโดยองค์พระมหากษัตริย์ทรงริเริ่ม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริว่าการที่มีกำนันผู้ใหญ่บ้านทำการปกครองตำบลและหมู่บ้านของไทยนั้น ทางราชการได้แต่งตั้งบุคคลทำการปกครองมาช้านานแล้ว หากให้ประชาชนได้มีโอกาสเลือกสรรหรือให้สิทธิในการค้นหาตัวผู้ปกครองของเขาเอง ในกรณีนี้ พระองค์จึงได้มีพระราชดำริให้หลวงเทศาภิกรกิจไปทดลองระบบการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านขึ้นที่บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงถือได้ว่าระบบการกระจายอำนาจการปกครองไปให้แก่ประชาชนได้เริ่มต้นก้าวแรกนับแต่บัดนั้น

ในปี พ.ศ. 2440 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำริให้มีการทดลองจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้รู้จักปกครองตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการที่จัดทำเพื่อรักษาความสะอาด เก็บและทำลายขยะมูลฝอยในชุมชนของตน รวมถึงกิจการที่เป็นการบูรณะหรือจัดสร้างขึ้นเพื่อความสะอาดของชุมชน เช่น ถนนหนทาง การติดประทีปโคมไฟ เป็นต้น ซึ่งควรเป็นหน้าที่ของชุมชนนั้น ดังนั้น จึงได้มีการทดลองจัดตั้งระบบ “สุขาภิบาล” ขึ้นเป็นครั้งแรก

---

⁹ Jacques Moreau. *Administration Régionale, Départementale et Municipale*. (Paris: Dalloz, 1985), p. 2. อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์. *คำอธิบายกฎหมายปกครอง*. พิมพ์ครั้งที่ 28. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2562), หน้า 156.

¹⁰ นันทวัฒน์ บรมานันท์. *กฎหมายปกครอง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2553), หน้า 117-166.

ได้แก่ “สุขาภิบาลกรุงเทพ” และทรงตราพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพ ร.ศ. 116 ขึ้นใช้บังคับ โดยกำหนดให้กรมสุขาภิบาล ภายใต้การบังคับบัญชาของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการ

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2448 ได้มีการขยายการจัดตั้งสุขาภิบาลออกไปยังหัวเมืองนอกเขตพระนคร โดยภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเดินชมตลาดท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสงคราม และทรงมีพระราชปรารภว่าตลาดท่าฉลอมสกปรกมาก ซึ่งต่อมาเจ้าหน้าที่ของทางราชการและราษฎรชาวตลาดจึงได้ร่วมมือกันทำความสะอาดตลาดท่าฉลอมแล้วเชิญเสด็จเปิดถนนที่ทำการใหม่ พระองค์จึงทรงเห็นลู่ทางที่จะจัดให้ราษฎรช่วยกันดำเนินกิจการของท้องถิ่นด้วยตนเองได้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเขตตำบลท่าฉลอมขึ้นเป็น “สุขาภิบาลท่าฉลอม” และทรงตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลท่าฉลอม ร.ศ. 124 ขึ้นใช้บังคับ ดังนั้น สุขาภิบาลท่าฉลอมจึงถือได้ว่าเป็นสุขาภิบาลหัวเมืองแห่งแรกของประเทศ

ในปี พ.ศ. 2451 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าการจัดการปกครองรูปแบบสุขาภิบาลที่ตำบลท่าฉลอมเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นเป็นอย่างมาก พระองค์จึงมีพระราชดำริให้ขยายกิจการสุขาภิบาลไปยังท้องถิ่นอื่น ๆ จึงได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ. 127 ขึ้น โดยกำหนดให้มีสุขาภิบาล 2 ประเภท คือ 1) สุขาภิบาลตามหัวเมือง ที่จัดตั้งในท้องที่ที่เป็นเมือง และ 2) สุขาภิบาลตำบล ที่จัดตั้งในพื้นที่ที่มีความเจริญรองลงมา

4.2 สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 พระองค์ได้ทรงมีพระราชประสงค์ให้ประชาชนชาวไทยได้รู้จักการปกครองตนเองตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงได้ทรงจัดตั้ง “ดุสิตธานี” ขึ้นเพื่อเป็นการทดลองโดยให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และข้าราชการในสำนักเป็นสมาชิกเรียกว่า “ทวยนาคร” และได้มีการตราธรรมนูญลักษณะการปกครองคณะนคราภิบาล (ดุสิตธานี) พุทธศักราช 2461¹¹ โดยคณะนคราภิบาลนี้มีฐานะเป็น “นิติบุคคล” อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของส่วนกลาง มีสิทธิถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและมีอำนาจจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของตนเองได้ อำนาจหน้าที่ของนคราภิบาลดุสิตธานีเป็นอำนาจหน้าที่ในการดูแล

---

¹¹ คำว่า “นคราภิบาล” เป็นคำที่มีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า “municipality” ซึ่งหมายความว่า เป็นการปกครองในรูปแบบของเทศบาลนั่นเอง เหตุผลในการจัดตั้งนคราภิบาล (ดุสิตธานี) อันเป็นเสมือนเมืองจำลองที่มีการปกครองรูปแบบเทศบาลขึ้นมา ก็เพื่อทดลองให้คนที่อยู่ในเขตท้องที่ที่กำหนดนั้นได้ร่วมกันจัดการดูแลท้องที่นั้น ๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย รวมถึงการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้มีการปกครองในรูปแบบ municipality ตามอย่างชาติตะวันตกขึ้นมาในประเทศไทยด้วย

เมืองจำลองดุสิตธานีนี้ตั้งอยู่ในบริเวณ “วังพญาไท” โดยมีองค์ประกอบของเมือง ได้แก่ บ้านเรือนราษฎร โรงพยาบาล โรงเรียน วัด สวนสาธารณะ ธนาคาร และสถานที่ราชการ

ทุกข์สุขของราษฎร จัดการบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ รักษาความสะอาด กำจัดสิ่งสกปรก จัดการสาธารณสุข จัดการศึกษา สอนสาธารณสุข ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ทำนองเดียวกันกับสุขาภิบาลและรูปแบบเทศบาลในสมัยต่อมา ในการจัดการกิจการของนคราภิบาลดุสิตธานีได้อาศัยรายได้จากการเก็บภาษีในเขตนคราภิบาล ซึ่งการกำหนดและการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีจะต้องเรียกประชุมทนายนครเพื่อทำความเข้าใจทุกครั้ง นอกจากนี้ นคราภิบาลยังมีรายได้จากการออกใบอนุญาตยานพาหนะ ร้านจำหน่ายสุรา และโรงละคร อีกทั้งยังมีรายได้จากการตั้งกิจการที่ทำกำไร เช่น ธนาคาร โรงรับจำนำ และตลาด เป็นต้น

4.3 สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในปี พ.ศ. 2469 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 พระองค์ได้ทรงมีพระราชดำริที่จะให้ประชาชนชาวไทยได้ปกครองตนเองอย่างจริงจังจึตามรูปแบบของการปกครองตนเองในต่างประเทศ จึงได้ทรงตราพระราชบัญญัติการจัดการบำรุงสถานที่ชายทะเลทิศตะวันตก พุทธศักราช 2469 ขึ้นใช้บังคับในเขตตำบลบ้านชะอำไปจนถึงหัวหิน ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสภาจัดการบำรุงสถานที่ชายทะเลโดยให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีรายได้จากเงินจังกอบ¹² ตามพระราชบัญญัติจังกอบ พ.ศ. 2471 มีหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะ เช่น ทำถนน จัดให้มีประปา ไฟฟ้า การสาธารณสุขในเขตชายทะเลตะวันตก โดยมีกรรมการของสภาซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นจากเหล่าข้าราชการเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งการจัดการบำรุงสถานที่ชายทะเลตะวันตกนี้ถือได้ว่าเป็นการทดลองการปกครองในรูปแบบของเทศบาลเป็นครั้งแรก แต่การดำเนินงานไม่ได้ผลมากนัก ต่อมาจึงได้ล้มเลิกไป

ต่อมาในปี พ.ศ. 2470 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงมุ่งมั่นที่จะให้ท้องถิ่นได้จัดการปกครองตนเองเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย พระองค์จึงได้ทรงตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการการจัดการประชาธิปไตย” มีนายอาร์. ดี. เค. รก ที่ปรึกษากระทรวงเกษตรธิการในขณะนั้นเป็นประธาน คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ศึกษาการดำเนินกิจการท้องถิ่นในประเทศต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพิจารณาจัดตั้งเทศบาลขึ้นในประเทศไทย ซึ่งปรากฏผลการศึกษาอันมีสาระสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ควรตั้งกรมเทศบาลอยู่ในกระทรวงมหาดไทย
2. การตราข้อบัญญัติและการทำงบประมาณต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

¹² จังกอบ คือ วิธีการจัดเก็บภาษีอากรรูปแบบหนึ่งในอดีต ซึ่งเป็นการเก็บช้กส่วนจากสินค้าหรือเก็บเป็นเงินตามขนาดของยานพาหนะที่ขนส่งสินค้าทั้งทางบกและทางน้ำ เช่น เรือ เกรียน เมื่อผ่านขนอน (สถานที่เรียกเก็บจังกอบ)

3. ควรแบ่งเทศบาลออกเป็น 3 ชั้น โดยอาศัยหลักรายได้และจำนวนราษฎร และให้มีบทบัญญัติยกฐานะของเทศบาลได้ เมื่อรายได้และจำนวนราษฎรในเทศบาลเพิ่มขึ้นหรือลดลง

4. ควรให้มีการเลือกตั้งสมาชิกที่ไม่ได้เป็นข้าราชการ กำหนดคุณสมบัติให้ผู้ที่มิสิทธิออกเสียงเลือกตั้งต้องเป็นผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลไม่น้อยกว่า 1 ปี และเสียภาษีถึงจำนวนที่กำหนด

5. ให้สภาเทศบาลมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน โดยมีปลัดจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด นายอำเภอ กำนัน และสมาชิกอีก 4 คนซึ่งเลือกตั้งขึ้น เป็นกรรมการ

ผลการศึกษาของคณะกรรมการการจัดการประชากริบาลดังกล่าวมีผลให้ในปี พ.ศ. 2473 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติเทศบาล” มีหม่อมเจ้าสกลวรรณกร เป็นประธาน แต่อย่างไรก็ดี การดำเนินการเพื่อร่างกฎหมายว่าด้วยเทศบาลยังไม่แล้วเสร็จลุล่วงเป็นพระราชบัญญัติ ก็ได้มีเหตุการณ์อันวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 เสียก่อน ทำให้การดำเนินการจัดตั้งเทศบาลในครั้งนั้นจึงได้ถูกยกเลิกไป

4.4 การจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นหลังปี พ.ศ. 2475

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยก็ได้มีการจัดระเบียบการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินใหม่ โดยในปี พ.ศ. 2476 รัฐบาลของคณะราษฎรได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ขึ้น โดยกำหนดให้มีการจัดระเบียบราชการบริหารเป็น 3 ส่วน คือ ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินเช่นนี้ถือเป็นการนำหลักการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นมาใช้อย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก

ต่อมา ได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ขึ้นใช้บังคับ มีการยกฐานะของสุขาภิบาลที่มีอยู่ในขณะนั้นขึ้นเป็นเทศบาลหลายแห่ง พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำภารกิจต่าง ๆ ในเขตเทศบาลด้วยงบประมาณของเทศบาลเอง แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกในเวลาต่อมา และได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยเทศบาล ขึ้นมาใช้บังคับแทนหลายฉบับ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2496 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ขึ้นใช้บังคับ และพระราชบัญญัติถือเป็นกฎหมายแม่บทว่าด้วยเทศบาลที่ยังคงใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันและได้ผ่านการแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนหลายฉบับเพื่อให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2495 รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนหลายฉบับด้วยกัน ได้แก่

1. พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495 ซึ่งได้บัญญัติขึ้นมาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติจัดตั้งสุขาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ. 127 เพื่อให้มีการจัดตั้งสุขาภิบาลขึ้นทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่มีการปฏิรูปทางการเมืองการปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แล้วหน่วยการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบสุขาภิบาลถือได้ว่าเป็นการปกครองที่ไม่สอดคล้องกับการปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่ที่ต้องการให้มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมา โดยมีสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรง ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2542 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลทั่วประเทศในขณะนั้นให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลตำบล และให้ดำเนินการตามที่กฎหมายว่าด้วยเทศบาลกำหนดไว้แทน

2. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 รูปแบบการปกครองประเภทองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้ปรากฏขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2477 โดยมีการจัดตั้งสภาจังหวัดขึ้น โดยที่สภาจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นนี้ถือเป็นการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ที่กำหนดให้สภาจังหวัดทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงบประมาณของจังหวัด รวมถึงการแบ่งสรรเงินอุดหนุนของรัฐบาลระหว่างเทศบาลในจังหวัด ต่อมา ได้มีการตราพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ. 2481 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยสภาจังหวัดเป็นการเฉพาะและมีผลให้สภาจังหวัดแยกออกจากกฎหมายเทศบาล โดยสภาจังหวัดตามกฎหมายนี้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการจังหวัด จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2498 ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 เพื่อจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดขึ้นมา เนื่องจากรัฐบาลในขณะนั้นเห็นว่าประชาชนที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลควรจะได้มีการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย เช่นเดียวกับประชาชนในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลด้วย ซึ่งกฎหมายดังกล่าวก็ได้มีการใช้บังคับเรื่อยมาจนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการเมืองการปกครองตามรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับแทน

3. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 ภายหลังจากที่ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 ขึ้นใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 แล้ว กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการฉบับใหม่ก็ได้มีการเพิ่มหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นมาอีก รูปแบบหนึ่ง โดยมีแนวความคิดมาจากการที่การปกครองท้องถิ่นตำบล หมู่บ้าน ยังไม่มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีความเจริญพอที่จะยกระดับเป็นเทศบาลหรือสุขาภิบาลได้ ดังนั้น กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีคำสั่งที่ 222/2499 ให้จัดตั้ง “สภาตำบล” ขึ้น และต่อมาในปีเดียวกันก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 เพื่อจัดตั้งหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เรียกว่า

“องค์การบริหารส่วนตำบล” ขึ้น โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ให้ยกเลิกหน่วยการปกครองรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบลตามรูปแบบเดิมเสีย และให้เปลี่ยนเป็น “สภาตำบล” ที่เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นในตำบลเหลือเพียงรูปแบบเดียว จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2537 ก็ได้มีการยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว และได้ตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เพื่อยกฐานะของสภาตำบลตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นกฎหมายว่าด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลที่ยังคงใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากความเป็นมาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปที่มีการจัดตั้งขึ้นทั่วประเทศตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นแล้ว ยังได้มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษขึ้นมาด้วย ซึ่งตามกฎหมายปัจจุบันกำหนดให้เมืององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ 2 ประเภท ได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา โดยมีประวัติความเป็นมาพอสังเขป ดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร การปกครองกรุงเทพมหานครนั้น แต่เดิมมีการจัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรีตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2514 ให้รวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเข้าเป็นจังหวัดเดียวกัน เรียกว่า “จังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรี” อันเป็นการปกครองส่วนภูมิภาค และได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2514 ให้รวมเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรีเป็น “เทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรี” โดยในส่วนที่เป็นเทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรีนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรีทำหน้าที่เป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรีอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 เปลี่ยนชื่อจังหวัดจากจังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรีเป็น “กรุงเทพมหานคร” โดยให้จัดการปกครองแบบราชการส่วนภูมิภาคที่ท้องถิ่น มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหารราชการของกรุงเทพมหานคร และมีสภากรุงเทพมหานครที่มาจาก การเลือกตั้งของราษฎรในกรุงเทพมหานครและทำหน้าที่ในการตรวจสอบการบริหารราชการของผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร และให้ยกเลิกการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรี

ในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 โดยให้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 และให้ยกเลิกจังหวัดกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นราชการส่วนภูมิภาค แต่ให้จัดตั้งกรุงเทพมหานครเป็นราชการส่วนท้องถิ่นเพียงรูปแบบเดียว ทำให้กรุงเทพมหานครไม่มีฐานะเป็นจังหวัดอีกต่อไป การดำเนินการของกรุงเทพมหานครตามกฎหมายนี้

กำหนดให้มีการเลือกตั้งคณะผู้บริหาร ได้แก่ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พร้อมกับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2528 ก็ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 และให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ขึ้นใช้บังคับแทน และถือเป็นกฎหมายจัดตั้งกรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังคงใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

2. เมืองพัทยา การจัดการปกครองเมืองพัทยานั้น สืบเนื่องมาจากความต้องการจัดระเบียบสุขาภิบาลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและโดยที่การปกครองรูปแบบอื่น ๆ ที่มีอยู่ไม่เหมาะสมกับเมืองพัทยาหลายประการ จึงได้มีการจัดระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยาให้เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ โดยให้ยกเลิกสุขาภิบาลนาเกลือ และจัดตั้งเมืองพัทยาขึ้นแทน โดยตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 ขึ้น จุดเด่นของการบริหารงานเมืองพัทยานั้นได้แก่ การดำเนินการของเมืองพัทยาจะเป็นไปในรูปแบบของ “สภา – ผู้จัดการเมือง” (City – Manager) ซึ่งผู้บริหารเมืองพัทยานี้ได้มาจากการเลือกตั้งของราษฎรแต่ให้มาจากการทำสัญญาจ้างในลักษณะของการจ้าง CEO ของบริษัท ให้ทำหน้าที่บริหารงานเมืองพัทยา อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการปฏิรูปการเมืองการปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งกำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งของราษฎรแล้ว ทำให้ต้องมีการปรับปรุงกฎหมายและการดำเนินการของเมืองพัทยาให้ เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ดังนั้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ขึ้นใช้บังคับแทน

5. รูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในปัจจุบัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันถือเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานทางปกครองที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ปัจจุบันเมื่อพิจารณาตามกฎหมายจัดตั้งแล้วสามารถแบ่งรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็น 2 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ดังนี้

5.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นทั่วประเทศ โดยให้เป็นไปภายใต้กฎหมายเดียวกัน ได้มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปนี้ เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศใช้เขตจังหวัดเป็นที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล

2. เทศบาล เป็นการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน “ชุมชนเมือง” การจัดตั้งเทศบาลจะมีการจำแนกตามจำนวนประชากร และรายได้ของเทศบาล เป็นเกณฑ์ในการแบ่งลำดับชั้นของเทศบาล ตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ ดังนี้

2.1 เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นที่มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล โดยการที่พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งเทศบาลตำบลไว้อย่างชัดเจน กระทรวงมหาดไทยจึงได้วางแนวปฏิบัติในการจัดตั้งเทศบาลตำบลขึ้น ดังนี้

- ก. มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป
- ข. ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่นนั้น
- ค. มีรายได้จริงเกินกว่า 12 ล้านบาทขึ้นไปโดยไม่รวมเงินอุดหนุน

2.2 เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

- ก. ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือ
- ข. ท้องถิ่นชุมชนที่มีลักษณะดังนี้
  - (1) มีประชากรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป
  - (2) มีรายได้เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำสำหรับเทศบาลเมืองตามที่กฎหมายกำหนด
  - (3) มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง

2.3 เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมชนที่มีลักษณะดังนี้

- ก. มีประชากรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป
  - ข. มีรายได้เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำสำหรับเทศบาลนครตามที่กฎหมายกำหนด
  - ค. มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลนคร
- เทศบาลทั้ง 3 ลำดับมีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล

3. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน “ชุมชนชนบท” โดยมีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และมีนายอำเภอเป็นผู้กำกับดูแล

5.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ ซึ่งอาจมีลักษณะการดำเนินการหรือมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะที่มีความแตกต่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษขึ้นมา 2 แห่ง ดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร โครงสร้างการบริหารของกรุงเทพมหานคร คือ สภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยมีการแบ่งเขตปกครองภายในกรุงเทพมหานครออกเป็น 50 เขต และมีสำนักงานเขตเป็นหน่วยงานในการให้บริการประชาชน โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้กำกับดูแล

2. เมืองพัทยา โครงสร้างการบริหารของเมืองพัทยา คือ สภาเมืองพัทยา และนายกเมืองพัทยา โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีเป็นผู้กำกับดูแล

6. โครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แต่เดิม ก่อนที่จะได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักจะประกอบด้วยบุคคลที่ “ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง” เช่น การกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทำหน้าที่เป็นผู้บริหารตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 หรือในกรณีของสภาตำบลตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ที่กำหนดให้สภาตำบลประกอบด้วยคณะกรรมการสภาตำบล ซึ่งมีกำนันเป็นประธานกรรมการสภาตำบล และมีผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบลเป็นกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง เป็นต้น

ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็ได้มีการนำ “หลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น” มาใช้เพื่อปรับปรุงโครงสร้างและการดำเนินการต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสียใหม่ และเมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันแล้ว โครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. โครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย 2 องค์กร ได้แก่ สภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งการจัดโครงสร้างลักษณะนี้มีขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย กล่าวคือ มีการแยกองค์กรฝ่ายสภาและองค์กรฝ่ายบริหารออกจากกัน¹³

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 179.

2. สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญ¹⁴ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นทุกรูปแบบขึ้น เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของราษฎรในท้องถิ่นนั้น ในอันที่จะดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่นอย่างสูงสุด

3. ผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้ง หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หรือในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย¹⁵

4. การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้ดำเนินการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ซึ่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นองค์กรของตน

5. วาระในการดำรงตำแหน่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกฉบับได้กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นต่างมีวาระในการดำรงตำแหน่งเท่ากัน คือ คราวละ 4 ปี

6. คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่ง ในการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามที่กฎหมายกำหนด หากคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นไม่เข้าด้วยคุณสมบัติหรือเข้าด้วยลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมถือว่าผู้สมัครนั้นขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น นอกจากนี้ ในกรณีของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นก็ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดด้วยเช่นเดียวกัน

7. อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเป็นหน่วยงานทางปกครองหลักเพื่อจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะในท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรเป็นอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบหรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใดก็ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยที่กฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติ

¹⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 252 วรรคหนึ่ง

¹⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 252 วรรคสอง

เกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเองแล้ว รัฐธรรมนูญก็ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะร่วมมือหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้¹⁶

สำหรับอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่ “กฎหมายจัดตั้ง”¹⁷ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นกำหนดไว้ รวมถึงให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายอื่นกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย เช่น พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 หรือพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 เป็นต้น

นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะ ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจอำนาจหน้าที่ของราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายว่าด้วยการถ่ายโอนอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว คือ “พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542” ที่ได้กำหนดถึงอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ เอาไว้ และกำหนดให้มีแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดขอบเขต หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของการ

---

¹⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250

¹⁷ กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีอยู่ด้วยกัน 5 ฉบับ ได้แก่

1. พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540
2. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496
3. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
4. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528
5. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะบางประการของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8. การออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

ข้อบัญญัติท้องถิ่นมีฐานะเป็นกฎหมายลำดับรองที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจที่จะตราข้อบัญญัติท้องถิ่นของตนขึ้นใช้บังคับเพื่อการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นได้

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 บัญญัติว่า

“กฎ” หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ข้อบังคับ หรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ

เมื่อพิจารณาจากบทนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่าข้อบัญญัติท้องถิ่นมีสถานะเป็นกฎ จึงมีลักษณะสำคัญเช่นเดียวกับกฎของฝ่ายปกครองอื่น คือ มีเนื้อหาสาระที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่ได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ จึงสรุปได้ว่า ข้อบัญญัติท้องถิ่นมีฐานะเป็นกฎหมายลำดับรองและมีสถานะเป็นกฎนั่นเอง

ข้อบัญญัติท้องถิ่นเมื่อพิจารณาตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด ข้อบัญญัติท้องถิ่นเรียกว่า “ข้อบัญญัติจังหวัด”
2. เทศบาล ข้อบัญญัติท้องถิ่นเรียกว่า “เทศบัญญัติ”
3. องค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติท้องถิ่นเรียกว่า “ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล”
4. กรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติท้องถิ่นเรียกว่า “ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร”
5. เมืองพัทยา ข้อบัญญัติท้องถิ่นเรียกว่า “ข้อบัญญัติเมืองพัทยา”

สำหรับประเภทของข้อบัญญัติท้องถิ่น มีอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท ได้แก่¹⁸

1. ข้อบัญญัติท้องถิ่นอันเป็นอำนาจทั่วไป ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ เพราะเป็นข้อบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อกำหนดถึงหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

2. ข้อบัญญัติท้องถิ่นชั่วคราวหรือฉุกเฉิน เป็นกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินในระหว่างที่ไม่มีสภาท้องถิ่นหรือมีแต่ไม่สามารถเรียกประชุมสภาได้ทันท่วงที กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

---

¹⁸ ฐิติพล ใจจริง และกฤษณ์ วงศ์วิเศษธร, ข้อบัญญัติท้องถิ่น, (ม.ป.ป.), [Online]: <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ข้อบัญญัติท้องถิ่น>, สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2563.

กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางรูปแบบ¹⁹ สามารถออกข้อบัญญัติท้องถิ่นชั่วคราวขึ้นใช้บังคับได้

3. ข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการเงิน การคลัง และการพาณิชย์ ถือเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นในเรื่องที่เกี่ยวกับการคลัง งบประมาณ และการพาณิชย์ของท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับรายรับ รายจ่าย และวิธีการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ตลอดจนแหล่งรายได้ และวิธีการหาหรือจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9. รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เพื่อให้การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะในท้องถิ่นเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่และสามารถแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้ทันที่ รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเพียงพอ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปพลางก่อน²⁰

สำหรับกฎหมายว่าด้วยการคลังและรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นที่มาของการจัดระบบภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 ประมวลรัษฎากรพระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2559 พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 และพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 เป็นต้น

10. การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

---

¹⁹ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้งกำหนดให้มีอำนาจตราข้อบัญญัติท้องถิ่นชั่วคราวหรือฉุกเฉินขึ้นใช้บังคับได้ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และกรุงเทพมหานคร เท่านั้น

²⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 วรรคสี่

การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจปกครองซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระจากการบังคับบัญชาสั่งการของส่วนกลางมากขึ้น นอกจากนี้ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญยังได้กำหนดให้การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องใช้ระบบคุณธรรมและต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ รวมถึงการจัดให้มีมาตรฐานที่สอดคล้องกันเพื่อให้สามารถพัฒนาร่วมกันหรือการสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้²¹

สำหรับกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2500 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2554 และพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2516 เป็นต้น

11. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

นอกจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว ประชาชนในท้องถิ่นก็ยังมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อีกหลายประการ เช่น สิทธิที่จะเข้าร่วมการประชุมสภาประชาชนในท้องถิ่น หรือสิทธิที่จะขอรับข้อมูลข่าวสารจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

อย่างไรก็ดี สำหรับสิทธิของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว รัฐธรรมนูญได้มีบทบัญญัติให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ²²

1. การเข้าชื่อกันเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน “ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง” ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อดำเนินการให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้²³

2. การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดย

²¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 251

²² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 254

²³ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 4

กฎหมายได้กำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อร้องขอต่อ “ผู้ว่าราชการจังหวัด” เพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้²⁴

ก. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เกิน 100,000 คน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ข. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกิน 100,000 คน แต่ไม่เกิน 500,000 คน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า 20,000 คนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ค. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินกว่า 500,000 คน แต่ไม่เกิน 1,000,000 คน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า 25,000 คนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ง. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินกว่า 1,000,000 คน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า 30,000 คนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

12. การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงานของตน แต่เป็นอิสระนั้นก็จะต้องไม่มากเกินไปจนกระทั่งเกิดผลกระทบต่อการทำงานของส่วนกลาง²⁵ ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดแนวทางของการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม หรือเพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตและการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในการกำกับการดูแลนั้นให้คำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบด้วย²⁶

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้บัญญัติไว้ โดยที่การกำกับการดูแลนั้นมีความมุ่งหมายเพื่อให้การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการ สำหรับวิธีการที่ใช้ในการกำกับการดูแล เช่น การส่งสอบสวนข้อเท็จจริงหรือการสั่งให้มาชี้แจงกรณีสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย กฎ หรือระเบียบข้อบังคับของทางราชการ หรือการสั่งเพิกถอนมติหรือกฎหรือคำสั่งทางปกครองขององค์กรปกครอง

²⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 5

²⁵ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ (10), หน้า 182.

²⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 วรรคห้า

ส่วนท้องถิ่นที่มีขอบด้วยกฎหมาย หรือการเรียกรายงานหรือเอกสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาตรวจสอบ หรือการแนะนำ ตักเตือนหรือตรวจสอบกิจการ เป็นต้น แต่ผู้ที่มีอำนาจกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายนั้นจะไม่มีอำนาจบังคับบัญชาหรือสั่งการให้ท้องถิ่นกระทำการใด ๆ ได้โดยแตกต่างกับการบริหารราชการส่วนกลางที่ต้องเป็นไปภายใต้การบังคับบัญชาสั่งการจากผู้มีอำนาจตามกฎหมายในระดับบนสู่ฝ่ายปฏิบัติการในระดับล่าง

สำหรับผู้ที่มีอำนาจกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 รูปแบบ ได้แก่

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้มีอำนาจกำกับดูแล คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด²⁷
2. เทศบาล ผู้มีอำนาจกำกับดูแล คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด²⁸
3. องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้มีอำนาจกำกับดูแล คือ นายอำเภอ²⁹
4. กรุงเทพมหานคร ผู้มีอำนาจกำกับดูแล คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย³⁰
5. เมืองพัทยา ผู้มีอำนาจกำกับดูแล คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี³¹

บทสรุป

การปกครองท้องถิ่นเป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจปกครองโดยมีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นเป็นหน่วยงานทางปกครองที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการใดนั้นให้เป็นไปตามที่ส่วนกลางได้มอบหมายให้ผ่านทางบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดถึงอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผ่านทางกรถ่ายโอนภารกิจอำนาจหน้าที่ของราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามหลักการกระจายอำนาจปกครองแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอิสระที่จะดำเนินการได้โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาสั่งการของส่วนกลาง รวมถึงการมีองค์กรที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น การมีอำนาจออกข้อบัญญัติขึ้นใช้บังคับในท้องถิ่น การมีระบบการจัดหารายได้และการจัดเก็บภาษีของตนเอง หรือการมีระบบในการบริหารงานบุคคลของตนเอง อย่างไรก็ตาม เพื่อมิให้การดำเนินการของท้องถิ่นก่อให้เกิดผลเสียหายต่อประเทศชาติและประชาชนในท้องถิ่น การดำเนินการใด ๆ ของท้องถิ่นจึงต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยผู้ที่มีอำนาจ

---

²⁷ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 77

²⁸ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 71

²⁹ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 90

³⁰ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 123

³¹ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 มาตรา 94

ตามกฎหมาย เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการไปตามที่กฎหมาย กฎ หรือระเบียบ
ข้อบังคับของทางราชการกำหนดไว้

คำถามท้ายบท

1. จงอธิบายสรุปแนวความคิดว่าด้วยหลักการกระจายอำนาจปกครอง มาให้เข้าใจ
2. จงอธิบายองค์ประกอบที่สำคัญในการปกครองท้องถิ่น
3. จงอธิบายสรุปถึงความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่นไทย มาให้เข้าใจ
4. จงอธิบายว่ารูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในปัจจุบันมีกี่รูปแบบ อะไรบ้าง
5. จงอธิบายโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย
6. จงอธิบายสรุปอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาให้เข้าใจ
7. จงอธิบายสรุปสาระสำคัญของข้อบัญญัติท้องถิ่น มาให้เข้าใจ
8. จงอธิบายสรุปหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น มาให้เข้าใจ
9. จงอธิบายถึงผู้มีอำนาจในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ